

← نوع چهل و هفتم : در ناسخ و منسوخ قرآن

← نوشته‌های بسیاری در مورد ناسخ و منسوخ در قرآن کتاب نوشته اند. از جمله : ۱. ابن العسکری
۲. ابو عبید قاسم بن سلام ۳. ابو ذر رستمی ۴. ابو جعفر ثمالی ۵. ابن الاثیر ۶. ابن کثیر

← معنای نسخ در لغت :

۱. ازاله و زدودن : ✓ فینسخ ... ما علی السبجان ثم کلم ... آیه *

در بیان صحابه و بعد از آنها نیز تفسیر در همین معنا استعمال شده. چنانکه آنها بر تفسیر بعضی آیات و
داستانی بر طاعت و عموماً، ناسخ می‌کنند.

۲. تبدیل : ✓ اذا بدلنا آیه مکان آیه *

۳. تحویل و جایه جایی، نقل، تفسیر دادن : ناسخ بر آنها به معنی منتقل نمودن است از کسی به دیگری.

۴. نقل کردن از جایی به جایی، نوشتن از روی نوشته دیگر : (به بیان خط و عبارات)

→ مکی : این وجه در قرآن نیست زیرا ناسخ را نمی‌تواند منسوخ بقبولد
→ مخالف معینی : ✓ ان لنا منسوخ ما لنتم بقبولن *

✓ انه فی ام اللباب لوین لعلی حلیم *

* **معنای اصطلاحی نسخ 3** نسخ در اصطلاح خاص علماء دانشندان - با الحاق از معنای لغوی آن - عبارت از برداشته شدن حکمی از احکام ثابت دینی در اثر سبب شدن و یا عدت آن.

→ اگر حکم دینی ثابت نباشد، با تمام شدن سبب آن خود حکم نیز برداشته می شود - ولی در این صورت نسخ نامیده نمی شود.
بر حکمی دارای ۲ مرحله است: ۱. مرحله نبود حکم در واقع؛ ۲. در این مرحله سبب حکم رابطه علی و معلول توسط سبب بود و نبود سبب آن وضع می کند.

۲. مرحله نبود حکم در ظاهر؛ ۳. مرحله تحقق و تکلیف حکم در خارج در صورت وجود سبب آن.

* **احتمال وقوع نسخ در احکام 8**

به عقیده عمده علماء اسلامی مورد قبول است دلیلهای و سببهای منقوآن منقوآن اند. به ۲ دلیل: (بدا، است) ۱. شارع یا مصلحت و حکمت و رعایت نکرده ۲. یا عاقبت کار را نمی دانسته است که حکمی داده و آنرا نسخ کرده است. پاسخ: ۱. نسخ شرعی به این معنای است که حکم از ابتدا ساقط نگردد و تکرار دلیل آن در برداشتن برود بر طبق مصلحت و حکمت خدا صورت گرفته. (در ادبیت به امروز، نوزدهم و بیست و یکم، بیانی لغوی ...)

۲. گاه هدف از تشریح حکم اجرا شدن آن است بلکه استیصال و یا احکام حکمت و مسائل آن است.

→ نسخ در واقع تعدد حکم است از نظر زمانی و تعدد حکم با سبب نوع تعدد شرعی جایز است.

قرآن با چه چیزهایی نسخ می شود؟

۱. هر گاه کفنه اند قرآن جز با قرآن نسخ نمی شود. ✓ و آنچه نسخ این آیه است ششها نابت کبیر منها و سلاطین
بر اسل قرآن یا بهتر از آن جز خود قرآن نیست.
بهر چه از آیات قرآن نسخ کنیم یا حکم آنرا متروک سازیم بهتر از آن
یا اسل آنرا بیاوریم.

۲. به توی قرآن با سفن نسخ می شود، زیرا آن نیز از جانب خداست. ✓ و ما نرض عن الکوی
آیه همین از این گونه دانسته شده.

۳. اگر نسبت به امر الهی از طریق وحی باشد قرآن را نسخ نمی نماید ولی اگر از روی اجتهاد باشد، صحیح.

نسخ در چه چیزهایی واقع می شود؟

نسخ جز در امور دینی واقع نمی شود هر چند که به لغو چیزی باشد. ولی در چیزی که معنای طبیعی ندارد، نسخ واقع
نمی شود و از جمله خبر و عده و وعده است.

نسخ بر چند گونه است؟

۱. X نسخ کلی که به آن دستور داده شده باشد، مثل از انجام دادن بنده ← نسخ جمعی همین است.

۲. آنچه نسخ شده از اسدوی که برای اسبهای پیش ازناستروعت داشته باشند، آنه قهصان درخت
و یا آنکه به طور اجمال اسب به آن بوده، مانند نوسون به بیت المقدس و نسخ از آن استخوان به جاه بعضی
الیه این قسم را کماز نسخ می گویند.

۳. آنچه به خاطر سببی در آن اسب شده باشد سپس آن سبب از میان می رود. (از میان رفتن در انواع حکم)
مانند دستوری به صبر و لذت شدن هذفا که مانع از وی افراد مسلم است که با داجب شدن هذسخ می شود.
این نوع در حقیقت نسخ نیست و به آن نسخا می گویند (او نشها) احوال اسب با طول و افزون شدن آن است.
بنابراین این نظریه که آیات مربوط به صبر یا آیات هاد نسخ شده اند، درین بیت، بلکه از قسم نسخ است.
به آیات مفود لذت با آیات صبر

۴. کلی گفته شده آنچه که خطاب آمده اسب به وقت دانشی دارد محکم است و نسخ نمی شود.

← نسخ بر چه گونه است؟

۱. داجبی واجب دیگر را نسخ کنند. که عمل به اولی جایز نیست. به نسخ زدن زمان و ظاهر به حد.

۲. داجبی واجب دیگر را نسخ کنند. عمل به اولی نیز جایز نباشد. به آنچه در ماهیه

۳. داجبی مستحبی را نسخ کنند. به سبب با دشمنان اسلام که سبب بود، بعد واجب است.

۴. مستحبی داجبی را نسخ کنند. به قرانت قرآن خواندن نماز سبب را نسخ نکرد.

نسخ در قرآن بر ۳ نوع است :

۱. نسخ تلاوت و حکم برود ← سایر چند واحد از عایشه ← عشر صفات معلومان ← حسن و عثمان مکتوبات
ملی گوید: در این مسائل نه نسخ تلاوت می شود و نه منسوخ که نظیر من بود.

۲. نسخ در حکم نه در تلاوت ← که گونه سابع همین است.

۳. نسخ در تلاوت نه در حکم ← مانند آیه رحیم که می گویند در قرآن بوده و بعد تلاوتش نسخ گردیده
حسن بن المنالی در کتاب النسخ و المنسوخ خود آورده که از جمله آنچه در قرآن بوده است
ولی حفظ آن از دهها مرتبه در سوره قنوت در حق است؛ المخلع و الکفوف.

→ برخی این نوع را انشاء کرده اند زیرا چند واحد است و قرآن با چند واحد ثابت نمی شود.

→ این عصاره طبق آیه قرآن * ما نسخ من آیه نابت بجزو کلماتها * گفته چگونه نسخ بدون وجود جابطنی صورت می گیرد
جواب داده اند که برای آنکه ما اکنون از قرآن داریم جابطنین آنچه است که نماندیم و نسخ شده.

→ در مورد نسخ به طور کلی، این عصاره گفته: که در حکم نسخ باید به نقل صریح از پیامبر یا یکی از صحابه اکتفا کرد.
در سخن عوام مفسرین و اهل علم مجتهدین بدون نقل صریح و تعارض صریح در آیه با هم که در زمان پیامبر
رض داده باشند، مورد قبول نیست.

و از تالیف امام شود

آیه از شمار نسخ خارج است :

۱. آیه نه نسخ است و نه تخصیص و هیچ ارتباطی از هیچ وجهی بین آنها نیست :

✓ و نماز در تمام سینه‌هاست * ✓ افعوا عما رزقناکم *

گفته اند که با آیات و کلمات نسخ شده. آیه اول که جنبی در مورد مؤمنین است و بر افعال مستحبی دلالت دارد و آیه دوم نیز که خود به زبان تفسیر شده است.

✓ افس افس افس با اهل الکمین *

در معنی آیه امر به داداری کار به خداوند ترک انجام است - گفته اند که آیه با آیه سنی نسخ شده ولی در سنی نیز خداوند تا ابد اهل الکمین است و این سخن نسخ نبرداریست.

✓ قولوا للناس حسناً *

برخی آنرا مستنوخ با آیه سنی دانسته اند - ولی این مصداق گفته که آیه خطاب از بیانی دارد که از سنی است گرفته شده بود پس خبر است در حد نسخ راه ندارد.

۲. آیه در شمار متصل است نه مستنوخ :

✓ ان الانسان لکفر * الا الذین آمنوا *

✓ والشکراء یتکرم الکادون * الا الذین آمنوا *

✓ فاعفوا واصفحوا حتی یأتی الامم بامر *

✓ و لا تدرى الا الشيطان حتى يؤمن * ^{تفصیل} المصنفات من الذين أوتوا الكتاب لا
كثرة سنده و نه آیه اول به آیه اول نسخ شده و در صورتی که تفصیل خوانده و نسخ نباشد.

۳. آنچه که در جاهلیت یا شریع پیش از این بوده و قرآن بر آن نازل نشده و یا در اول اسلام
وجود داشته و را برمی دارد.

مانند حکم از دراج با نزل بود - تشریح قصاص در دید - منصرف کردن طلاق در ۳ بار
ولی نفقه و مهر است در انبویه را در شمار ناسخ دارد بکنیم چون باید سوره قرآن را ناسخ بدانیم
ولی بر داشتن حکم که در اول اسلام بوده به نسخ نزدیک است.

چون ناسخ
این آیه ای
نسخ کنند.

← آیاتی که از نظر سیوطی در شمار ناسخ و مسنوخ وارد می شوند ۸

۱. آیه ^{جهت} ~~است~~ : كَلِمَاتٍ عَلِيمٍ إِذَا هَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنِ زَكَرَ خَيْرًا أَلَيْسَ لِلَّهِ الْإِنشَاءُ

والاخرین با معروف حقا علی المتقین * (۲-۱۸۰)

← مسنوخ یا آیه ارث : ۱. خند واحد آیه قرآن را مسنوخ می کنند.

۲. نمی توان تا خند نزل آیه ارث بر وجهی را اثبات کرد.

۳. طبق آیه ارث ← پس بعد وصیه یومی بها * تا بعد آیه جهت است.

سنخ با حدیث پیغمبر: ألا لاذهبوا منكم

- ۱. حدیث حدیث ثابت بن سنان و صحیح بخاری و مسلم آنرا قبول نموده اند
- ۲. قرآن با خود واحد نسخ نمی شود.

۷. آیه فیه ا ✓ $\text{و علی الذین یلقونہ فدیة صیامهم من تطوع فیهم غیر واجب}$

در کتب تفسیر و تفسیر قرآن و تفسیر احادیث و تفسیر احادیث و تفسیر احادیث

سنخ با آیه بعد: ✓ $\text{من شهد منکم الشهر فلیصمه}$

سنخ از طاعت در آیه شریفه: $\text{انما انزلنا الذکر علی قلبک لعلک تعقل}$ و در آیه دیگر: $\text{و علی الذین یلقونہ فدیة صیامهم من تطوع فیهم غیر واجب}$ این آیه می شود که تفسیر با تفسیر بسیار در تفسیر می کنند مثل تفسیر

۸. ✓ $\text{أهلکم لیلۃ الصیام الریث}$ * (۱۸۷-۲) سنخ

سنخ با آیه: ✓ $\text{لما نبت علی الذین من قبلکم}$ * (۱۸۳-۲۰) سنخ

در تفسیر این آیه که سنخ مذکور است
از تفسیر قابل شده
در تفسیر تفسیر قرآن از
در تفسیر تفسیر قرآن از
تفسیر حکم کلی بوده است
اندر از تمام احادیث و تفسیر
است

آیه ۱۸۷ تخصیص حکم آیه ۱۸۳ را بیان می کند

آیات } ۵۵ - توبه
 ۲۹ - توبه
 ۳۶ - توبه
 ... سے سب سے معروف ہے قابل الذم ...

۴. آیت تحریم جنگ در فوجهای حرام: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا عَلَيْكُمْ فِيهِمْ حَرَةٌ** * → آیت سب؟ X

۵. سنخ با آیه ✓ **فَاتُوا الْمُشْرِكِينَ كَمَا يُبَايِعُوكُمْ كَافَّةً** * → آیت سب؟ X

۱. آیت سب مطلق و صل است و در این شکی نیست که مطلق می تواند مقید و موقت باشد

۶. ✓ **وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ نِسَاءَهُمْ نِكَاحًا ذَمًّا وَأَمْوَالَهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ** * → آیت سب؟ X

۱. سنخ با آیه ✓ **وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ نِسَاءَهُمْ نِكَاحًا ذَمًّا وَأَمْوَالَهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ** * → آیت سب؟ X

۲. سنخ با آیه ✓ **وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ نِسَاءَهُمْ نِكَاحًا ذَمًّا وَأَمْوَالَهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ** * → آیت سب؟ X

۱. علم سنخ شدن جهت آیه ارث در شماره ۱ ذکر شد.

۲. آیه ۱۳۴ اصلاً در جایی به ۱۴ ندارد که ناسخ آن باشد.

۷. ✓ **وَأَن تَبْدُوا عَمَانِي أَنفُسِكُمْ أَوْ تُكْفِرُوا بِهَا لِيَسْتَكْبِرُوا بِهَا لِيَسْتَكْبِرُوا بِهَا لِيَسْتَكْبِرُوا** * → آیت سب؟ X

اگر آنچه در دل دارید آشکار یا کفی کنید خدا همه را می سب می کند.

۸. سنخ با آیه: ✓ **لَا يُطْعَمُونَ** * → آیت سب؟ X

✓ اَقْرَبُوا ... مِنْ تَقَاتِهِ *

← مسنوخ بآیه ✓ فاقُوا ... وَالسَّعْيُكُمْ *

← می توان میگویند بر آنست که حق تعالی الهی به اندازه است که در توان ما باشد . مع نسخ مسند و کلمه است

۸. آیه ارث : ✓ وَالَّذِينَ عَقَدَتْ اَيْمَانُكُمْ فَاتُوبُوا مِنْهُمْ غَيْرِ اِثْمٍ *

← مسنوخ بآیه : ✓ اُولَئِكَ الِارْحَامُ مِنْكُمْ اُولَىٰ بِبَعْضِ مَا كَتَبْنَا لَكُمْ ... *

← ۱. یعنی گفته اند نسبت آفر آیه ارث که مربوط به بیم بهمانهاست از اصل آیه حدیث است و اینها ارث می شوند و منظور از نصیب نصیبیت و غیر خودی است . ولی چنین نیست و این نسبت هم عطف به آیه است .

۲. از نظر علامه شیخه بای بیان حکم این جاری می شود ، ۱. بیان ازدواج ، ۲. بیان آزادی ، ۳. بیان وراثت ، ۴. بیان ضمان جبریه

۹. ✓ وَاِذَا حَضَرَ الْقَسَمَةَ اُولَئِكَ التَّرْبِي وَالسِّيَاقِي وَالسَّائِلِي فَارْتَدُّوا مِنْكُمْ قَوْلًا مُّكَرَّمًا *

← به قولی مسنوخ شده و به نقلی ضربه و در آن در محل بیان سستی که گفته

← به نظر مسیوی : اصح عدک نسخ در کلمه بولن آیه است .

۱۱. ✓ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكْلُوا اَمْوَالَكُمْ اَلْحَقًا بِاَلْاَشْخَاصِ ... *

← مسنوخ به بیان آیه شماره ۱۱ ← قَالُوا الْمَسْكِينُ طَاهِرٌ لِّمَا كَانُوا يَكْفُلُونَ طَاهِرٌ *

✓ والای یائین العاشر من رزاقکم فاستشهدوا علیهن اذ کذبتم فان شهدوا
 فاستشهدن فی البیوت حتی یتوفاهن الموت لولا ینکل الله لکن سبلاً * واللذان
 یائینها منکم فاذرهما فان ابایا واصلی فامضوا عنهما ان الله کان تواباً رحیماً *

مطرحه ۱. آیه اول به آیه دوم نسخ شده و آیه دوم نیز به آیه تازیانه و سلسار نسخ شده.
 ۲. آیه اول ^{نفسی} زینا و آیه دوم ^{نفسی} مردها ← هر دو به آیه تازیانه و سلسار نسخ شده.

- سبب بیان ۸
۱. منظور از ننگه داشتن زنان در خانه به جلوگیری از وقوع دوباره فحشاء.
  ۲. راه نجایی که خدا بخواهد داده است تا سلسار شدن یا تازیانه شدن.
  ۳. پس هر دو حکم منافاتی با هم نداشته و نسخ و سنیخ نیستند و با هم جمع می شوند.

← نسخ در آیه دوم:

۱. ضمیمه یائینها به فاحشه برگی گردد و فاحشه اعم از زینا و لواط و ساجده است.
۲. فاذرهما به معنی نامسزگفتن نیست که حکم سلسار یا تازیانه را نسخ کند.
۳. اللذان و یائینها نشان می دهد که منظور از مرد است زیرا در این سبب که منظور
 یکدیگر مدینه باشد - در آن صورت صحیح این است که جمع بکار رود - پس منظور از فاحشه
 در اینجا لواط است نه زینا - پس حکم اهلایه زینا بر جای نماند که به حکم زینا منسوخ شده

۱۲. کبیران جادک فاحکم بینهم از آخرین عهدهم و این تکرار عهدهم ظن بضرورت است
این حکمت فاحکم بینهم بالسنه ان... کتب المقصودین * (۵-۴۸)

← سنوخ با هدیه آیه بعد آن که فاحکم بینهم بما انزل الله... ولا تتبع اهلکم * (۵-۴۸)

۱. این دو آیه اصلاً معاً نرسیده در اولی خدا پیامبر را خبر گذاشته در دومی بن اهل کتاب در دومی گویم

به حق رضیون آیین الهی حکم کنند. (یعنی در صورت حکم کردن به حق توان این اصلاً حکم نند).

۲. بر طبق روایات مستفاده سوره فائده از آخرین سوره های دینی بوده - پیامبر این زمان آن پیامبری شده و

مستفاد است که دو آیه از آن بگذرد راسخ کنند.

۱۳. آیه سهادت: که یا ایها الذین آمنوا سهادتکم اذا حضر احدکم الموت من الرضیة اثنان ذوا
عدل ستم اذ اضران من غیرکم *

← سنوخ با آیه: که دانستند از ذوی عدل ستم *

۱. آیه در مورد شخصی است که دستوری به مسلمانی ندارد - در طبق روایات بسیاری سهادت اهل کتاب در این صورت

۲. آیه در سوره فائده است که به حق روایات آخرین سوره نازل شده است - پس احکام آن نمی تواند سنوخ باشد.

۳. آیه ناسخ حکم سهادت در باره طلاق را بیان کرده نه وصیت.

۴. در صورت قبول مطلق بودن آیه ناسخ می دانیم که مطلق نمی تواند سفید راسخ کند.

✓ یا ایها الذین آمنوا اذینوا علی النعمان ان من ستم عشرین صابون
 یغیثوا بائسین و ان ینکن ستم مائه یغیثوا النعمان الذین یغیثونهم
 سنوخ با آیه یس * الان حتی اتمتکم و علمتم ان فیکم ضلکما فان کنتم ستم مائه صابون یغیثوا
 مائسین و ان ینکن ستم الف یغیثوا النعمان باذن الله و الله مع الصابون *

(۸/۶۶-۶۷)

۱. در صدری می توان قابل به نسخ این آیه مدله بین دو آیه فاصله زمانی باشد، ولی این موضوع ثابت شده
 و سابق آیه هم نشان می دهد که دو آیه با هم نازل شده اند.
۲. آیه اول خبر است و خدا در آن شکره فتح به مسلمانان داده حتی اگر او را مشرکین باشند و آیه دوم چون خبر
 در مورد سوره تعداد مسلمانان زمین شکرین باشد را بیان نموده و نامش آن سوره و آیه اول استحباب را می رساند.

✓ انزلوا حفاظاً و تعالاً و جاهدوا باسواکم و انفسکم فی سبیل الله * (۹-۴۱)
 و آیه ✓ الا تنفروا فذککم عذاباً الیماً * (۹-۳۹)

(۹-۱۷۲)

- سنوخ با آیه: ✓ ما کان المؤمنون لینفروا کافه * مؤمنین نباید چنانچه بی سبب جنگ کردن کنند.
۱. حکم دو آیه اول کلی و عام است و آیه سوم تخصیص است نه سنوخ کردن آنها.
  ۲. حکم و جواب امرت بی سبب جنگ از اول سوره کرده خاص بوده نه همه مسلمانین

✓ انزلنا الذین لا یذکر الا زانیه او شریکه ... *

- سنوخ با آیه: ✓ و انزلوا الایاتی ستم ... * در آن می بیند و زمان بی شکر را به فطاح لایق در آورده
 آیه انشائی نیست و خبری است و لفظ یذکر به معنای زنا کردن است.
 آیه دوم عام مطلق است و نمی تواند خاص و سوره را منسوخ کند.

۱۷. آیه استیدان: $\checkmark$ یا ایها الذین آمنوا ایستأذنکم الذین نزلت علیکم والذین لم یبلغوا الکفر... *
= گفتنی شود نسخ شده و بقولی نسخ نشده و کلام در عمل بر آن روایتی که گفته
میگردد صحیح است و حکم بدون آیه است.

۱۸. $\checkmark$ لا یکلک الی انما اهلک ازواجک الی ان تبدل بهن من ازواج *
= نسخ بر آیه $\checkmark$ انما اهلک ازواجک الی ان تبدل بهن من ازواج... *

X

۱۹. آیه کوا: $\checkmark$ یا ایها الذین آمنوا اذا ما جئتم الرسول فقولوا بن یدی بئکم صدقه * (در کلام ۱۲)

= نسخ بر آیه بیدی آن: $\checkmark$ و استختم ان تعدوا بن یدی بئکم صدقت فاذلکم تغفلوا و تاب... علیکم *
۱. حکم آیه کوا صدق و ساقط بوده و آیه نسخ کننده دلالت بر این دارد که زمان آیه پسری شده.
۲. حکم آیه استختم و ازمایش بوده و بدین جهت نسخ به معنای واقعی در آن واقع نشده و از معنای نسخ لغوی است.

۲۰. $\checkmark$ و ان فاکم شی من ازواجکم الی الغار ففاقیتم فاقوا الذین ذهب ازواجهم مثل ما انفقوا *

= نسخ بر آیه سین یا غمیت و بقولی حکم است.

X و اهلوا اما غمیت من شی فان... حقه

۲۱ ✓ قَمِ الدَّلِيلَ إِلَّا طَلَبًا * نَصَبَهُ أَوْ انْقَضَ سَنَهُ تَلَدًا * انزول - ۳۲

مسنوخ با آخر سوره نزل و آن نیز با نمازهای تکلیفی مسنوخ شده.

۲۲ آیه قبله: ✓ فَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قِيمُوا وَجْهَكُمْ ... *

مسنوخ با آیه: ✓ قَوْلًا دَعَا إِلَى سُبُطِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ *

۱. آیه معنای مطوع و عاق دارد و مخصوص به حالت نماز نیست و یک اصل اعتقادی را بیان می کند که خدا بی همه جا وجود دارد. آیه دوم می تواند تخصیص آن در حالت نماز باشد.

فوائد براننده

۱. برخی گفته اند که در قرآن نامی نیست مگر اینکه در تفسیر آیات بعد از مسنوخ واقع شده باشد.

۱. ✓ لَا يَكِلُ لَكَ الْبَاءُ * که نامش پیش از آن آمده.

۲. آیه عده در سوره بقره

۳. آیه فی در سوره طه و بنا بر برای مسائلی آنها مسنوخ به آیه ✓ وَاَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ *

۴. آیه ✓ خُذِ الْعَفْوَ * اضافه سوال آنها را بگیر. مسنوخ به آیه زطت

?? معنای دلوی ??